

[Yhteystiedot](#)[In English](#)[ETL](#) » [Elintarviketeollisuus](#) » [Mitä teemme?](#) » [Ajankohtaista](#) » [Aineistot](#) » [Jäsenet](#) » [Eduskuntavaalit 2023](#) »

Etusivu

- » [Ajankohtaista](#)
- » [Tiedotteet](#)
- » [Elintarviketeollisuuden talouskatsaus | joulukuu 2022](#)

12.12.2022

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TALOUSKATSAUS | JOULUKUU 2022

Rajusti kasvaneet kustannukset, kannattavuushaasteet ja ruuan kysynnän väheneminen ovat leimanneet elintarviketeollisuuden vuotta 2022. Ruuan tuonti Suomeen on kasvanut uuteen ennätykseensä.

Helpotusta kustannus- ja hintapaineisiin ei ole näköpiirissä ensi vuonnakaan. Paljon on kiinni elintarvikeyritysten elinvoimaisuuden ja investointikyvykkyuden turvaamisesta, kustannusten nousun hillinnästä ja kuluttajien luottamuksesta.

Toisaalta elintarvikeyritykset ovat investoineet vuonna 2022 ennätyksellisen paljon. Investointeja on tehty sekä kilpailukyvn vahvistamiseen että esimerkiksi energiatehokkuuden parantamiseen.

Heikentynyt yleinen taloustilanne ja sumun peittämät näkymät vaikeuttavat tulevaisuuden suunnittelua. Ruoka-ala pysyy silti vastaisuudessaakin tärkeänä osana yhteiskuntaa ja sen arvostus kasvaa. Kuluttajat haluavat edelleen lähellä tuotettua, turvallista ruokaa.

Kustannukset räjähtivät elintarvikeyrityksissä

Elintarviketeollisuudella on ollut suuria haasteita kannattavuutensa kanssa tänä vuonna, eikä tilanne osoita helpottamisen merkkejä ensi vuonnakaan. Ruokia ja juomia jalostavien yritysten kustannukset ovat nousseet tänä vuonna kauttaaltaan keskimäärin 22 prosenttia viime vuoteen verrattuna.

Kustannusten nousu on ollut ripeämpää kuin tuottajahintojen kehitys eli niiden hintojen, joita ruokaketjun toimija saa myydessään tuotteitaan eteenpäin. Tuottajahintojen nousuksi arvioidaan tänä vuonna noin 16 prosenttia.

Puolet elintarvikeyritysten kustannusten noususta selittyy yritysten alkutuotannolta ostamien tuottajan hintojen noususta. Neljäsosa kustannuspaineesta syntyy elintarviketeollisuuden sisäisten ostojen kautta, joissa on luonnollisesti mukana myös alkutuotannosta siirtynyttä kustannuspainetta. Sisäisiä ostoja ovat esimerkiksi jauhojen myynti myllyltä leipomoon.

Loput kustannusten noususta selittyvät energian, pakkausmateriaalien ja logistiikan kohonneilla hinnoilla. Monien näiden panosten hintojen nousu on ollut huomattavasti suurempaa kuin raaka-ainepanosten hintojen, mutta niiden vaikutus kokonaisuuteen on suhteellisesti pienempi, koska niiden osuus elintarviketeollisuuden koko kustannusrakenteesta on pienempi.

Kannattavuus koetuksella

Yritysten kustannusten kasvu tuottajahintojen kasvua nopeammin pienentää tänä vuonna elintarviketeollisuuden käyttökatetta ja liiketuloksia. Heterogeenisella toimialalla se voi tarkoittaa merkittäviä tappioita niille toimijoille, jotka eivät ole onnistuneet siirtämään nousseista kustannuksista syntynyttä painetta ruokaketjussa eteenpäin eli neuvottelemaan korkeammista hinnoista asiakkaiden, kuten kaupan kanssa.

Samaan aikaan, kun elintarvikkeiden kuluttajahinnat ovat nousseet, elintarvikkeiden myyntimäärät ovat vähentyneet. Päivittäistavarakauppa PTY:n tilastojen mukaan päivittäistavara-kauppojen myynti oli tämän vuoden lokakuussa kahdeksan prosenttia pienempi kuin viime vuoden lokakuussa.

Ruokien ja juomien vähentyneen myynnin vuoksi elintarviketeollisuuden liikevaihto ei kasva samaan tahtiin tuottajahintojen nousun kanssa. Vuonna 2021 elintarviketeollisuuden liikevaihto oli 12 miljardia euroa, tänä vuonna se kasvaa 10 prosenttia 13,2 miljardiin euroon.

Paineet kasautuvat ruokaketjun keskelle

Alkutuotannon kustannukset lähtivät nousuun syksyllä 2021, jolloin energian ja lannoitteiden hinnoissa nähtiin nopeaa kohoamista. Siitä kustannukset nousivat tasaisesti aina kesään 2022 asti, jonka jälkeen kustannustaso on pysynyt suurin pirtein ennallaan.

Vuoden 2023 kustannustasoa on vaikea ennustaa, mutta näköpiirissä saattaisi olla esimerkiksi lannoitteiden hintojen laskua myös Suomessa muun Euroopan perässä. Sähkön hintaan toivotaan helpotusta ensi vuoden aikana, kuten myös muihin energiapanoksiin. Toisaalta paluuta vanhoihin lannoitteiden tai energian hintoihin ei ole vielä näkyvissä. Viljan ja rehujen maailmanmarkkinahinnat näyttävät pysyvän myös ensi vuonna korkealla tasolla.

Maatalouden tuottajahinnat, joilla tarkoitetaan sitä hintaa, jonka tuottaja saa tuotteelleen myydessään sen eteenpäin, lähtivät nousuun vuoden 2021 lopulla ja saavuttivat tämän vuoden kesäkuukausina saman tason kustannusten kanssa. Vuoden 2021 syksyn ja 2022 kesän välillä maatalouden kannattavuus heikkeni entisestään, koska jo aiemman kannattavuusvajeen päälle kertyi lisää taloudellista kuormaa. Tuleva talvi tuo vielä lisää haasteita koko ruokaketjulle sähkön nousevan hinnan kautta.

Myös elintarviketeollisuudessa kustannukset lähtivät nousuun vuoden 2021 lopussa. Raaka-aineista alettiin maksaa alkutuotannolle aiempaa enemmän, ja samaan aikaan energian hinta nousi yleisesti.

Tuottajahinnat lähtivät siten elintarviketeollisuudessa nousuun hitaammin kuin kustannukset nousivat kaupan pitkien valikoimajaksojen ja hinnantouviivien vuoksi. Tuottajahinnat ovat elintarviketeollisuudessa edelleen alemmalla tasolla kuin kustannukset eli kannattavuusvajeetta syntyy elintarviketeollisuudessa koko ajan lisää.

Ruuan kuluttajahinnat alkoivat nousta reippaammin vasta tämän vuoden touko-kesäkuussa. Ruoka-alalle on **tyypillistä kustannusten hidas siirtyminen ketjussa eteenpäin**, mikä aiheuttaa kannattavuusvajeetta maataloudelle ja elintarviketeollisuudelle. Ruokaketjun alkupään ja loppupään toimijat, kuten lannoitetuottajat ja kuluttajille elintarvikkeita myyvä kauppa, pystyvät suojaamaan neuvotteluasemansa turvin paremmin kustannusten nousulta kuin ketjun keskellä olevat toimijat.

Ennätysvuoden jälkeen investoinnit vähenevät

Elintarviketeollisuus investoi poikkeuksellisen paljon vuonna 2022. Lähes 1,1 miljardin euron investoinnit ovat olleet sekä vanhan kapasiteetin korvaamista, mutta myös uuden lisäämistä. Lisäksi elintarviketeollisuudessa on tehty tänä vuonna paljon energiainvestointeja investointisuunnitelmien ulkopuolelta.

Venäjä Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan seurauksena maakaasun saatavuudesta on ollut epävarmuutta ja myös kaasun hinta on noussut huomattavasti, minkä vuoksi yritykset ovat investoineet kaasua korvaaviin energiaratkaisuihin. Nopeasti kallistunut sähkö puolestaan on kiihdyttänyt entisestään energiatehokkuusinvestointeja.

Kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi investointeja täytyy tehdä jatkuvasti lisää. Samaan aikaan alan kannattavuuskriisi murentaa yritysten investointikyvykkyyttä.

Elintarviketeollisuusliiton **lokakuussa tekemän jäsenkyselyn perusteella** puolet vastanneista yrityksistä aikoi siirtää tuotannollisia investointejaan. 78 prosenttia ilmoitti investointikyvykkyytensä heikentyneen. Yli puolet vastaajista aikoi investoida vihreään siirtymään tai energiansäästötoimiin.

Investointeihin vaikuttavat merkittävästi investointihyödykkeiden saatavuus ja hinta, mutta kyvykkyyttä investoida heikentävät myös matala kannattavuus ja yleinen markkinatilanne.

Kuluttajainnoissa tasaantumista?

Yleinen inflaatio on ollut vauhdikasta vuonna 2022, lokakuussa se oli peräti 8,3 prosenttia. Yhdysvalloissa ja Euroopassa nähdään jo inflaation taittumista koronnostojen ja energian hintojen tasaantumisen myötä. Suomi seurannee perässä vuodenvaihteen ja ensi vuoden aikana eli yleisen inflaation voinee odottaa tasaantuvan vuonna 2023.

Vielä alkuvuodesta inflaatio pysynee nykytasollaan, koska vuoden 2022 alussa kuluttajainnoissa ei tapahtunut merkittävää nousua ja inflaatiota mitataan kuluttajahintojen vuosimuutoksella. Vuoden 2023 inflaatioksi ennustelaitokset arvioivat 3–4 prosenttia ja vuoden 2024 inflaatioksi 2 prosenttia.

Lokakuussa elintarvikkeiden hinnat olivat nousseet 16 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. Pellervon taloustutkimus PTT ennustaa nousun jatkuvan vielä loppuvuoden aikana.

Viennin arvo kasvaa, määrä vähenee

Suomalainen elintarviketeollisuus ei ole ollut yksin kustannus- ja kannattavuuskriisinsä kanssa, vaan kustannukset ovat nousseet myös kilpailijamaissa ja kaikkialla globaalissa ruokaketjussa.

Ruotsissa elintarviketeollisuuden kannattavuus on laskenut tänä vuonna historiallisen paljon. Saksassa ja myös muualla Keski-Euroopassa maakaasun hinta on pahentanut elintarvikealan kannattavuutta merkittävästi.

Kuluneena vuonna sekä elintarvikkeiden tuonti Suomeen että vienti ovat kasvaneet euroissa mitattuina. Jos tarkastellaan määriä, vienti on vähentynyt ja tuonti kasvanut.

Tullin tilastojen mukaan elintarvikkeiden vienti on kasvanut 2,1 miljardiin euroon viimeisten 12 kuukauden aikana (lokakuusta 2021 syyskuuhun 2022) eli kasvua on ollut peräti 17 prosenttia. Samalla ajanjaksolla elintarvikeviennin määrä on pudonnut tonneissa 20 prosenttia.

Tärkein vientialue on EU, johon viedään 1,3 miljardin euron edestä elintarvikkeita ja maataloustuotteita. Suurimmat yksittäiset vientikohdemaat ovat Ruotsi, Viro, Kiina ja Saksa. Venäjän merkitys oli jo aiemmin kokonaisuudessaan vähäinen, ja nyt vienti on tyrehtynyt.

Vastaavasti ruuan tuonti kasvoi viime vuoden lokakuusta tämän vuoden syyskuuhun 5,4 miljardiin euroon eli 14 prosenttia. Se on kaikkien aikojen ennätys. Määrällisesti kasvua oli noin 5 prosenttia. Varsinkin alkuvuonna Suomeen tuotiin viljaa huomattavasti tavanomaista enemmän korvaamaan edellisen vuoden heikkoa satokautta.

Korkea kustannustaso on uusi normaali

Maailman ja Suomen talouden näkymät vuodelle 2023 ovat sumeat ja kysymysmerkkejä on paljon. Näin on asian laita myös elintarviketeollisuudessa ja koko ruokaketjussa.

Korkea kustannustaso alkutuotannossa ja elintarviketeollisuudessa tulee todennäköisesti säilymään pitkään tai olemaan jopa uusi normaali. Paluuta aiempaan kustannustasoon ei ole, vaan toimijoiden on sopeuduttava uuteen tilanteeseen.

Sähkön hinta ja saatavuus aiheuttavat tulevana kuukausina merkittävää huolta valmistavalle teollisuudelle. Elintarviketeollisuudelle mahdollisista sähkökatkoista koituu suuria taloudellisia menetyksiä.

Useat elintarviketoimijat ostavat pörssisähköä eikä sähkön kulutuksen ajoitustakaan ole helppo muuttaa, koska raaka-aineet pilaantuvat nopeasti. Puhumattakaan haasteista elävää raaka-ainetta käyttävissä yrityksissä.

EK:n Suhdannebarometrin mukaan elintarviketeollisuudessa sekä suhdannetilanne että näkymät vuoteen 2023 ovat heikkomat kuin muualla valmistavassa teollisuudessa. Tuotanto-odotukset ja tilaukset ovat vähentyneet merkittävästi. Marraskuussa kolme neljästä elintarvikeyrityksestä arvioi tulevan kehityksen ennakoinnin olevan vaikeaa kasvavien kustannusten ja hiipuvan kysynnän vuoksi.

Myös kuluttajien luottamuksessa on tapahtunut iso notkahdus: arvio oman talouden nykytilasta on synkin koskaan. Sähkön kallistuminen ja korkojen nousu pahentavat entisestään kotitalouksien tilannetta. Säästöjä haetaan nyt ruokaostosten ja kestopavara-hankintojen vähentämisestä.

Ruuan huoltovarmuus ja omavaraisuuden merkitys ovat nousseet aivan uudella tavalla huomion keskipisteiksi. Ruoka-ala pysyy tulevaisuudessakin tärkeänä osana yhteiskuntaa ja sen arvostus kasvaa. Kuluttajat haluavat edelleen lähellä tuotettua, turvallista ruokaa.

Lue lisää:

- [Tietografiikkaa elintarviketeollisuuden taloudellisesta tilanteesta](#) (pdf)
- [Korkea kustannustaso vaatii elintarviketeollisuudelta sopeutumista uuteen aikaan](#) (ETL:n tiedote 12.12.2022)
- [Ruokaketjun rahavirrat, lyhyt oppimäärä](#) (Bate Ismailin blogikirjoitus 4.10.2022)

Jaa 0

Twittaa

[in](#)**LISÄTIETOJA**

Ekonomisti

Bate Ismailbate.ismail@etl.fi

040 526 0942

[@bate_ismail](#)[» Takaisin](#)**LISÄÄ AIHEESTA**

- » [Artikkelit](#)
- » [Blogi](#)
- » [Lausunnot](#)
- » [Tiedotteet](#)
- » [Tapahtumat](#)

Elintarviketeollisuusliitto on ruoka-alan suunnannäyttäjät ja kokoava voima. Edustamme Suomessa toimivia ruoka- ja juomayrityksiä.

[Lue lisää](#)